

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PLÁN VÝCHOVY A PÉČE

DS „Domusáček“

MOTTO: „Lidská osobnost,
ne výchovná metoda,
musí být brána v úvahu.“

(M. Montessori)

1. Identifikační údaje

Název zařízení: Dětská skupina Domusáček

Typ: služba péče o dítě

Adresa: Černická 617/7, 301 00 Plzeň

Právní forma: zapsaný spolek

Zřizovatel: Domus – Centrum pro rodinu, z. s.

Zastoupen – Mgr. Bc. Romana Svobodová

Ředitelka: Mgr. Bc. Romana Svobodová

Telefon: 733 733 061

E-mail: domus@domus-cpr.cz

Web: www.domus-cpr.cz

2. Organizace dne

7:00 – 8:30 – příchod dětí do skupiny, spontánní hry a činnosti

8:30 – 8:45 – setkání na elipse, komunitní kruh

8:45 – 9:30 – práce na elipse

9:30 – 10:00 – svačina

10:00 – 10:30 – praktická část projektu – (individuální práce s Montessori materiálem a pomůckami)

10:30 – 12:00 – pobyt venku

12:00 – 12:30 – oběd

12:30 – 12:45 – hygiena, odchody dětí domů

12:45 – 14:00 – zdravotní odpočinek, spánek dle individuální potřeby

14:00 – 15:00 – praktická část projektu – (individuální práce s Montessori materiálem a pomůckami)

15:00 – 15:30 – svačina

15:30 – 16:30 – závěrečné setkání na elipse, spontánní hry a činnosti, odchody dětí domů

Integrované bloky na téma: „Cestou tam i zpět poznáváme s Domusáčkem velký svět“

I. Integrovaný blok:

„Jarní skotačení v duhovém domečku“ (březen, duben, květen)

I.I Začínáme, kamarádi, všichni jsme tu spolu rádi (březen–duben)

Charakteristika, cíle a záměry bloku

- Vzájemné poznávání se a získávání důvěry, vytváření společných pravidel soužití, rozvoj prosociálního chování
- Osvojení si poznatků o sobě, o svém okolí, o nejbližším kulturním, společenském a přírodním prostředí, rozvoj koncentrace, sebepoznání a sebeuvědomění
- Rozvoj smyslového vnímání a komunikace (verbální, nonverbální)
- Rozvoj mravního a estetického citění a prožívání, upevňování morálních hodnot

Očekávané výstupy

- Adaptovat se v prostředí dětské skupiny, navzájem se respektovat, dodržovat dohodnutá pravidla
- Získat jistotu v kolektivu, důvěřovat průvodkyním, navazovat bezpečné sociální a kamarádské vztahy
- Rozlišovat, co je dobré a co je špatné pro mě i pro ostatní
- Dělit se o hračky, pomůcky, ale také o úkoly a povinnosti
- Učit se vzájemně domluvit a řešit spory omluvou, naslouchat druhým, pracovat samostatně, ale i ve skupině
- Zvládnout základní hygienické návyky a sebeobslužné dovednosti
- Chápat prostorové pojmy (orientace v prostoru třídy, v okolí)
- Získat poznatky o jarním období (základní charakteristika, sběr květin, povídání o jaře apod.)

Navrhované činnosti

- Prakticky se seznámit s prostředím třídy a jejím okolím – vycházky (pravidla bezpečnosti, chůze ve dvojicích), pobyt venku, pozorování

- Rozvíjení samostatnosti, základních hygienických a sebeobslužných návyků, dovedností
- Konstruktivní, námětové, společenské, dramatické, smyslové, hudební a pohybové hry
- Dechová, lokomoční, koordinační, relaxační a zdravotní cvičení
- Individuální práce s Montessori materiálem a pomůckami
- Prosociální činnosti a aktivity zaměřené na rozvoj kolektivních vztahů a spolupráce – výtvarné, pracovní, pohybové, dramatické, hudebně pohybové
- Nácvič říkadla, básní, písní k tématu
- Vyprávění pohádek, příběhů
- Diskuze, rozhovory k tématu, odpovědi na otázky
- Používání matematických pojmů (v, do, vedle, před, za...)
- Spolupráce s rodiči při adaptaci

I.II Až se louka zazelená, klekneme si na kolena

Charakteristika, cíle a záměry bloku

- Rozvíjení poznatků o přírodě živé i neživé (počasí, rostliny, květiny, zvířata)
- Zdokonalování motorických a poznávacích funkcí, schopností a dovedností
- Rozvoj elementárních poznatků o životním prostředí a péči o něj, o zdraví, bezpečí
- Seznámení se základní charakteristikou ekosystémů (les, louka, park, u vody...)

Očekávané výstupy

- Získat poznatky o změnách v přírodě s příchodem jara (probouzení ze zimního spánku, první jarní kytičky, změny počasí, koloběh vody atd.)
- Získat poznatky o využití domácích zvířat, zvířat žijících ve volné přírodě, hmyzu, rostlin, bylin a hub
- Vědomě a prakticky pečovat o své okolí, rozlišovat, co jej poškozují, co mu prospívá (všimnout si nepořádku, upozornovat na něj a společně hledat možná řešení)
- Rozvíjet poznatky o různých materiálech, jejich vlastnostech (papír, plast, sklo, dřevo, kovy...) a jejich třídění, chápat význam recyklace pro životní prostředí
- Rozlišovat určité druhy zvířat, jejich mláďata, čím se živí, jaký je jejich užitek pro nás, vysvětlit si význam chovu a péče o naše domácí mazlíčky (odpovědnost)
- Vysvětlit si význam pěstování rostlin, péče o ně, využití pro nás

Navrhované činnosti

- Pozorování přírody a našeho okolí, životního prostředí, péče o něj, úklid
- Setí semínek, zalévání a péče o ně, pozorování života v trávě – lupou
- Prohlížení knih, encyklopedií, obrázků, popis, rozkládání celku na části a naopak (obrazové puzzle)
- Smyslové a didaktické hry k vlastnostem a druhům materiálů a k jejich využití, třídění, manipulační činnosti
- Práce s různými druhy papírů, recyklace (trhání, mačkání, lepení, máčení, sušení)
- Individuální činnosti s Montessori materiálem a pomůckami
- Výtvarné, pracovní, hudební, dramatické a pohybové činnosti s jarní tematikou
- Návěst lidových říkadel, básní, písní, hudebně pohybových her v přírodě k tématu jara (Had leze z díry, Zlatá brána, Petrklíč, cvrnkání kuliček...)

I.III Kohoutek a slepička také mají vajíčka (duben)

Charakteristika, cíle a záměry bloku

- Poznávání svátků jara, lidových zvyků a tradic, velikonočních svátků
- Rozvoj komunikativních dovedností, myšlení, paměti, pozornosti
- Rozvíjení prosociálního chování a postojů k druhým lidem, rozvoj kolektivních vztahů, kooperativních dovedností a schopnosti žít v lidské společnosti
- Získávání elementárních poznatků o naší planetě Zemi (Den Země)
- Rozvoj hrubé i jemné motoriky, koordinace, fyzické zdatnosti, psychomotoriky, grafomotoriky

Očekávané výstupy

- Poznávat projevy aprílového počasí, vyjadřovat své pocity ve výtvarných a tvořivých činnostech (pomocí barev apod.)
- Osvojit si základní poznatky o velikonočních zvycích, tradicích
- Zvládnout pojmenovat základní i vedlejší barvy, samostatně pracovat se štětcem a barvami

- Rozvíjet jazykové schopnosti a dovednosti – vést dialog, být aktivní, ptát se a dozvídat se nové informace, samostatně formulovat vlastní myšlenky, nápady a pocity, řešit konflikty, umět se bránit projevům násilí
- Zapamatovat si jednoduchý text a převyprávět jej z paměti, dramatizace pohádek, rozlišování různých vlastností, povah pohádkových postav (hodný x zlý, dobrosrdečný x lakomý, statečný x bojácný...)
- Seznámit se s bajkami, rozvíjet sluchovou a zrakovou analýzu a syntézu

Navrhované činnosti

- Barvení a zdobení vajíček, kraslic, pletení pomlázky, výroba velikonočních přání a výzdoby
- Dramatizace, improvizace s maňásky, pohádkovými a zvířecími převleky a čepičkami
- Práce s knihou – vymyšlení příběhů na různá témata, dokončování děje, čtení podle obrázků, vyprávění, poslech, prohlížení (jarní a velikonoční zvyky a tradice, zvířátka na dvorku...)
- Individuální činnost s Montessori materiálem a pomůckami
- Práce s kinetickým pískem, modelínou, přírodninami (kamínky, kůra, klacíky, šišky...)
- Procvičování očních pohybů – orientace na stránce zleva – doprava, shora – dolů
- Výtvarné, pracovní a tvořivé činnosti
- Kolektivní hry a činnosti na rozvoj kooperativních dovedností a kolektivních vztahů

I.IV Pro maminku kytičku, pro tatínka písničku (květen)

Charakteristika, cíle a záměry bloku

- Prohlubování a posilování citových vztahů a vazeb k ostatním členům rodiny a k sobě navzájem, rozvíjení prosociálního chování a jednání, podpora zdravého sebevědomí a sebehodnocení
- Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách, vytváření pozitivního vztahu ke společenskému a kulturnímu prostředí
- Upevňování společenských hodnot, postojů, návyků a dovedností

- Rozvoj matematických dovedností a dovedností předcházejících čtení a psaní, čtenářské gramotnosti
- Posilování základů zdravého životního stylu

Očekávané kompetence

- Navazovat kontakty s dospělými, překonat stud, komunikovat s nimi vhodným způsobem, respektovat je
- Všímat si toho, co si druhý přeje a potřebuje, umět nabídnout pomoc a umět si sám říci o pomoc
- Uvědomovat si příjemné a nepříjemné prožitky, rozlišovat je, bránit se tomu, co je mi nepříjemné
- Vyjadřovat vlastní nálady a emoce vhodným způsobem
- Chovat se citlivě a ohleduplně ke slabším a mladším dětem, ke starým lidem, soucítit
- Pojmenovat členy rodiny, znát jejich základní vlastnosti, povolání, jména, rozumět rodinným vztahům
- Osvojit si básně, písně k tématu, rozvíjet vlastní kreativitu, představivost a fantazii

Navrhované činnosti

- Výroba přáníček a dárečků pro maminky (Den matek), pro tatínky (Den otců)
- Nácvič básní, písní, her k tématu
- Námětové, konstruktivní, společenské, hudebně pohybové hry k tématu
- Individuální činnosti s Montessori materiálem a pomůckami
- Vyprávění, popis našich rodinných příslušníků, nápodoba
- Cviky motivované činnostmi rodičů
- Rozlišování zdravé a nezdravé výživy, ochutnávka
- Rozhovory, dramatizace, improvizace
- Práce s knihou (moje nejmilejší knížka)
- Didaktické a pracovní listy
- Péče o květiny, rostliny, plody
- Pohybové hry a činnosti v přírodě, v terénu, zdolávání různých překážek

II. Integrovaný blok:

„Letní hrátky v duhovém domečku“ (červen, červenec, srpen)

II.I Haló, děti, pojďte sem, objevíme celou zem! (červen)

Charakteristika, cíle a záměry bloku

- Získávání poznatků o naší planetě a vesmíru
- Prohlubování poznatků o naší zemi, kultuře o dalších národnostech a kulturách
- Získávání elementárních poznatků o přírodním, kulturním a technickém prostředí v různých částech světa
- Upevňování poznatků o cestování, dopravních prostředcích a jejich bezpečném užívání, o pravidlech bezpečnosti
- Rozvoj myšlení, vnímání, verbální a nonverbální komunikace

Očekávané výstupy

- Získat základní informace o naší planetě, vesmíru, naší zemi a dalších zemích světa
- Vnímat, že svět je pestrý, rozmanitý a má svůj řád, vše má své místo a význam
- Pojmenovat většinu toho, co nás obklopuje, prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- Bezpečně se pohybovat v různém prostředí
- Uvědomovat si možné nebezpečí při pobytu u vody, na silnici, s neznámým člověkem, v bouři apod.
- Umět zhodnotit vlastní chování i chování druhých, s možnými následky, přijmout odpovědnost za své chování a jednání

Navrhované činnosti

- Den dětí
- Cestování s mapou, globusem a encyklopedií – poznávání prostřednictvím obrázků, otázek a odpovědí, rozhovorem a diskuzí o vlastnostech lidí, které jsou dány prostředím, v němž žijí (kultura, zvyky a tradice, jazyk atd.)
- Výroba vlastní rakety, kosmické lodi (s využitím odpadového materiálu, krabic atd.)
- Hry a činnosti s dopravní tematikou, pravidla bezpečnosti a dopravní značky
- Individuální činnosti s Montessori materiálem a pomůckami
- Skládanky z papíru (dopravní prostředky, jednoduché origamy)
- Kolektivní činnosti, práce ve skupině – poznávání jiných kultur, odlišností

II.II Hurá, prázdniny! (červenec – srpen)

- Opakování, prohlubování a posilování obsahu všech témat v prázdninovém režimu

Pedagogika M. Montessori

Italská lékařka Maria Montessori se začala ihned po studiu zabývat problémy výchovy a vzdělávání dětí. Dospěla k překvapivému zjištění – dítě se naučí chodit, mluvit, manipulovat s předměty skrze svou vlastní tvořivost – nikoli proto, že ho to dospělí učí.

Na základě toho vypracovala autorka tzv. Metodu Montessori, která pomocí speciálních učebních pomůcek a vytvořením vhodného prostředí podporuje přirozený zájem dítěte, pomáhá mu zafixovat si správné pracovní návyky i vytvářet svůj vlastní úsudek.

Maria Montessori zastávala názor (a výsledky praxe v těchto typech škol v zahraničí to dokazují), že kromě studia je základním předpokladem pro vykonávání učitelského povolání vlastní příprava a sebepoznání. Učitel se zaměřuje na vlastní záporné povahové rysy namísto pozorování záporných vlastností dětí.

Vzdělávací systém Montessori vychází z potřeb malého dítěte, učí ho rozvíjet jeho přirozené schopnosti a smyslové vnímání. Je výsledkem dlouholetého hledání a ověřování metod vzdělávání malých dětí v předškolních zařízeních a školách, ale také v rodině. Rodiče upozorňuje na závažnost jejich posláních, připomíná, že láskyplným a nerepresivním přístupem k dítěti mohou kladně ovlivnit život celé společnosti i budoucnosti lidstva.

ZÁSADY A VÝUKA MONTESSORI

Pedagogika Marie Montessori se vyvíjí již celé století. Tvoří ucelený a propracovaný vzdělávací systém, který plně respektuje vývojová období dítěte, plně koresponduje s moderními psychologickými teoriemi vývojových potřeb a senzitivních období dětského věku. Je to program aplikovaný ve vyspělých státech i rozvojových zemích – v Evropě hlavně severské státy, Německo, Itálie, Polsko, dále USA, Indie. Programem se inspirovaly i nejmodernější školské programy – například Začít spolu. Kromě detailů jazykové výchovy je mezinárodně zcela kompatibilní a děti při stěhování v různých zemích přecházejí ze školy do školy bez adaptačních potíží. Program je vhodný i pro děti handicapované.

Role učitele v Montessori pedagogice je postavena na nenápadném vedení a taktické pomoci. To ostatně vyjadřuje i motto celé Montessori pedagogiky: **„Pomoz mi, abych to dokázal sám“**. Postupuje se vždy od konkrétního k abstraktnímu a pro jednotlivé okruhy se využívají zvláštní, speciálně vyvinuté pomůcky. Tyto pomůcky usnadňují pochopení nových jevů, ale také zásadní měrou přispívají k hlubšímu a trvalejšímu uchování nově nabytých zkušeností a vědomostí.

Nejdůležitější hesla v Montessori metodě výuky a výchovy jsou: bezpečnost, spolupráce, ohleduplnost, ticho, klid a láska.

Pro MŠ Marie Montessori vytvořila následující „dvanáctero“:

Vychovatel musí vytvořit předem připravené prostředí a starat se o ně.

Vychovatel musí sám ovládat užívání a využití didaktického materiálu a umět dětem zprostředkovat jeho používání.

Vychovatel je aktivním, když zprostředkovává dítěti vztah s okolím, je pasivním, pokud se tento vztah již uskutečnil.

Vychovatel musí děti neustále pozorovat a diagnostikovat, aby uměl pomoci v okamžiku, kdy je požádán o pomoc.

Vychovatel musí a smí podat pomocnou ruku jen tehdy, když je požádán o pomoc.

Vychovatel musí umět naslouchat a potom se ptát.

Vychovatel musí respektovat dítě, když pracuje, a nevyrušovat ho.

Vychovatel musí respektovat dítě, když dělá chyby, aniž by ho hned opravoval.

Vychovatel musí respektovat dítě, které odpočívá a přihlíží práci jiných, aniž by ho rušil a nutil do práce.

Vychovatel se musí stále pokoušet nadchnout děti pro práci.

Vychovatel musí děti nechat pocítit, že se na jeho pomoc mohou kdykoliv spolehnout, nesmí ale svoji pomoc nikdy vnucovat.

Vychovatel nabízí dítěti, které dokončilo svoji práci a vyčerpalo své síly, mlčky svoji duši.

„V dítěti leží osud budoucnosti. Kdokoli si přeje úspěšnou společnost, musí chránit dítě a pozorovat přirozený způsob jeho jednání. Dítě je tajemné, silné a obsahuje v sobě tajemství lidské povahy. Kdokoli si přeje následovat moji metodu, potřebuje pochopit, že nesmí uctívat mne, ale sledovat dítě jako svého učitele.“

Maria Montessori

MONTESSORI PRINCIPY

Polarizace osobnosti = koncentrace – dítě je schopno se dlouze a intenzivně soustředit na činnost, která ho zajímá.

Senzitivní období – trvá jen určitou dobu, pak vymizí. Jde o zvýšenou vnímavost k osvojování si určitých schopností, dítě se nikdy nenaučí věc tak snadno jako v odpovídající senzitivní fázi. Je nutné znát tyto fáze a dát dětem možnost učení.

Absorbující mysl – dítě vše vnímá – je nutná spolupráce s rodinou. Všední prostředí, každodenní jednání, hodnotové představy, zvyky a návyky...

Připravené prostředí – uspořádání od nejjednoduššího ke složitějšímu, od konkrétního k abstraktnímu, zleva doprava, shora dolů.

Svoboda dítěte – utvářena v podmínkách prostředí v soužití s ostatními, pomůcky jsou vždy v jednom exempláři, volba aktivity, délka činnosti, spolupráce s dalším dítětem, to vše je na rozhodnutí dítěte.

Sebekontrola – materiál umožňuje kontrolu samotnému dítěti.

CÍLE

- dítě se učí prostřednictvím své vlastní tvořivosti
- bere se ohled na individuální připravenost dítěte v závislosti na senzitivním období
- velký důraz se klade na připravené prostředí
- hra je nahrazena skutečnou činností, děti pracují na svém sebezdokonalování (jsou vedeny k zodpovědnosti a respektu k ostatním, prostředí a sobě samým)
- rozvoj sebepoznání
- soustředění se na prožitek ticha (vnitřní kázeň a vedení)
- děti nejsou odměňovány, trestány, ponižovány, srovnávány
- učitel názorně předvede práci s pomůckou a dá dítěti prostor pro vlastní učení se
- heterogenní skupiny dětí – různý věk dává možnost vztahových a sociálních zkušeností
- autorita učitele je nahrazena vnitřní autoritou dítěte (učitel trpělivě sleduje dítě, pomůže, až když dítě o pomoc požádá, tzn. nezasahuje do činnosti, dítě nalezne chybu samo, pracovní materiál je v tomto duchu koncipován)
- respektování pracovního prostoru ostatních, ohleduplnost, spolupráce

Pedagogika Montessori vychází z toho, že se děti učí samy, že si samy většinu poznatků vyhledají, objeví. Učení musí děti bavit a být pro ně smysluplné.

Tento systém se vyznačuje individuálním přístupem k dítěti, které se má svobodně rozhodnout, jakou činností se chce zabývat, co se chce právě učit. K tomu je nutné

připravit inspirující prostředí. Pokud má dítě možnost učit se to, co ho právě zajímá a na co je připraveno, učí se daleko rychleji a snadněji.

V Montessori mateřské škole má vše svůj systém a řád. Místnosti jsou rozdělené na malá oddělení, ve kterých jsou pomůcky pro určitou činnost. Jednou z částí je „praktický život“, kde se děti zabývají praktickými dovednostmi. Dalším oddělením je matematické oddělení, kterému předchází smyslové pomůcky. V těchto částech děti pracují s originálními pomůckami od firmy Nienhuis z Nizozemska. V dalším oddělení se děti učí jazyk – češtinu. Děti zde pracují s písmenky, obtahují je prstem, přiřazují. Pracují s pohyblivou abecedou. Posledním oddělením je kosmická výchova, kde jsou propojovány dílčí poznatky a posuzovány v souvislostech. Nenásilnou formou se děti seznamují s mnoha obory, například biologií či hudební výchovou.

Celá metoda Montessori spočívá v poznávání zákonitostí života, a proto musí být výuka nejvíce spojena se skutečným životem.

V Plzni dne 1. 2. 2020

Mgr. Bc. Romana Svobodová